

AVOCATUL POPORULUI

*Domeniul privind
prevenirea torturii – MNP*

Aprob
Avocatul Poporului
Renate Weber

Raport

privind vizita desfășurată la Centrul de Abilitare și Reabilitare pentru Persoane Adulte cu Dizabilități Bălăceanca, județul Ilfov

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare**
- 2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare**
- 3. Recomandări**

București – 2023

1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare

Prin Legea nr. 109/2009 România a ratificat Protocolul Opțional (OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului, îndeplinește atribuțiile de Mecanism național de prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate în orice loc de detenție, în sensul art. 4 din OPCAT.

Astfel, în temeiul OPCAT și art. 33 și art. 35 din Legea nr.35/1997, privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, în data de 29 mai 2023, MNP a efectuat o vizită la Centrul de Abilitare și Reabilitare pentru Persoane Adulte cu Dizabilități Bălăceanca, județul Ilfov.

Pe tot parcursul activității de monitorizare, a existat un dialog permanent cu reprezentanții unității monitorizate, echipa MNP apreciind solitudinea și disponibilitatea acestora în a furniza informațiile solicitate. **În ceea ce privește însă documentele solicitate, reprezentanții CABR au comunicat doar o parte dintre acestea. MNP reamintește faptul că, prin ratificarea Protocolului Opțional la Convenția împotriva torturii (OPCAT), România și-a asumat obligația de a înființa Mecanismul național de prevenire și de a permite efectuarea vizitelor acestuia în toate locurile în care persoanele sunt sau ar putea fi lipsite de libertate, aflate sub jurisdicția sa.**

În îndeplinirea mandatului său, conform art. 20 din OPCAT, MNP are acces la: toate informațiile referitoare la numărul persoanelor private de libertate în locurile de detenție, precum și la numărul acestor locuri și amplasarea acestora; toate informațiile ce privesc tratamentul aplicat acelor persoane, precum și condițiile de detenție; toate locurile de detenție și la instalațiile și amenajările acestora.

De asemenea, în conformitate cu art. 40 alin. (1) din Legea nr. 35/1997, republicată: instituțiile vizitate sunt obligate să pună la dispoziția reprezentanților echipei de vizitare, înainte, în timpul sau după efectuarea vizitei, orice documente sau informații care se află la dispoziția lor sau pe care le pot procura, solicitate de aceștia în scopul îndeplinirii atribuțiilor legale.

Obiectivele activității de monitorizare au fost consolidarea protecției beneficiarilor împotriva relelor tratamente și respectarea drepturilor acestora.

Echipa MNP a fost alcătuită din: [redacted] jurist, consilier în cadrul instituției Avocatul Poporului - Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și a altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante (MNP), [redacted] colaborator extern specialist medic, [redacted] colaborator extern specialist asistent social și [redacted] reprezentant al Organizației Neguvernamentale „FACIAS”.

2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare efectuată

► aspecte preliminare

Centrul de Abilitare și Reabilitare pentru Persoane Adulte cu Dizabilități (CAbR) Bălăceanca se află în subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) Ilfov și este un serviciu social destinat persoanelor adulte cu dizabilități, fără personalitate juridică. Scopul centrului constă în furnizarea, către persoanele cu probleme neuropsihice, a serviciilor cu titlu permanent, găzduire pe perioadă nedeterminată, asistență medicală, îngrijire și recuperare, suport emoțional, consiliere psihologică și psihiatrică, abilitare și reabilitare, socializare și petrecerea timpului liber, reintegrare familială și comunitară.

CAbR Bălăceanca este localizat în sat Bălăceanca, comuna Cernica, str. Gării, nr. 58, județul Ilfov, în vecinătatea Spitalului de Psihiatrie „Eftimie Diamandescu” Bălăceanca. Centrul a fost înființat în anul 1985, ca și Cămin-spital nr. 7 Bălăceanca, unitate de asistență socială cu personalitate juridică. Prin OUG nr. 102/1999, se reorganizează în Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică (CRRN) Bălăceanca, cu personalitate juridică, iar în anul 2004, prin Hotărârea Consiliului Județean nr. 65/2004, se reorganizează ca structură fără personalitate juridică, în subordinea DGASPC Ilfov. Anterior procesului de restructurare (intenția fiind de a se ajunge la o capacitate maximă de 50 de locuri), centrul avea o capacitate aprobată de 120 de locuri și o capacitate existentă de 115 paturi.

La data efectuării vizitei, **CAbR nu deținea licență de funcționare, nefiind respectate standardele specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități (aprobate prin Ordinul ministrului muncii și justiției sociale nr. 82/2019).**

► **condiții de cazare**

CABR funcționa într-o clădire cu două corpuri (A și B), cu parter și 3 etaje. La momentul vizitei, **clădirea se afla în stare avansată de degradare, atât pe exterior, cât și în interior.**

Centrul deținea 27 de camere, cu o suprafață de aproximativ 36 mp, prevăzute cu 4 -5 paturi, cu excepția unei camere de la etajul 1, în care erau 6 paturi. **Camerele aveau un aspect**

neprimitor, nêngrijit; nu erau personalizate și erau dotate cu dulapuri și noptiere în număr insuficient. La ferestre (care erau prevăzute pe exterior cu gratii) erau montate perdele, iar în unele camere și draperii opace.

Nu era respectată separația pe sexe la repartizarea pe camere, o beneficiară fiind cazată într-o cameră cu beneficiari bărbați. Șeful de centru a invocat comportamentul violent al acesteia, faptul că numai în această cameră s-a acomodat și era preferința acesteia de a dormi pe o saltea așezată direct pe podea. Acesta nu considera un impediment cazarea în comun a beneficiarilor bărbați și femei.

Grupurile sanitare erau în număr insuficient și erau aglomerate cu diverse obiecte (paturi). Erau prevăzute cu wc stil turcesc și, atât la wc, cât și la dușuri, nu se respecta dreptul la intimitate al beneficiarilor.

Conform declarațiilor personalului centrului, erau îmbăiați câte 3 beneficiari o dată: 2 persoane care se spălau singure și o persoană imobilizată pe fotoliu rulant (pe fiecare nivel erau câte 2 fotolii rulante). **Centrul nu era dotat cu grupuri sanitare accesibilizate.**

Pe etajele 1 și 2, era câte o cameră capitonată care, atunci când centrul era CRRN, a avut destinația de cameră de izolare; la data vizitei, în camera de la etajul 1 era cazată o beneficiară care prefera să locuiască singură. Aceasta utiliza grupurile sanitare comune de pe etaj (erau 2 grupuri), întrucât cel din cameră era închis.

În centru erau camere de socializare, pe etaje, și o sală mare în pod, care nu era folosită însă zilnic. Aceasta nu era prevăzută cu grilaje și trebuia să stea cel puțin un membru al personalului, pentru a supraveghea beneficiarii.

Beneficiarii utilizau celelalte camere, dintre care **una nu permitea accesul luminii naturale, întrucât ferestrele nu dădeau în exteriorul clădirii.**

Curtea CABR era spațioasă (aproximativ 6700 mp), fiind prevăzută cu un **foișor aflat în stare de degradare**. Șeful de centru a menționat echipei de vizită faptul că, deși au solicitat reabilitarea acestuia, nu li s-a aprobat, din lipsă de fonduri.

Exista supraveghere video, în spațiile exterioare și, în interior, în spațiile comune, dar și **în camere, precum și în zona chiuvetelor din grupurile sanitare**. Nu se respecta astfel **dreptul la intimitate și la viață privată al beneficiarilor**; la o parte dintre aceștia li se efectua în cameră inclusiv toaletarea, fiind imobilizați la pat.

Echipa MNP subliniază faptul că beneficiarilor trebuie să le fie respectate demnitatea, autonomia, dreptul la intimitate, fără discriminare, astfel cum prevede Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Supravegherea video constituie o ingerință în dreptul la viață privată a beneficiarilor, ce poate fi justificată doar în condiții excepționale pentru protejarea vieții, integrității fizice sau sănătății persoanelor vizate, situație în care utilizarea sa trebuie să fie cântărită în fiecare caz în parte și aplicată numai dacă este strict necesară.

► **beneficiarii centrului**

Beneficiarii CABR sunt persoane adulte cu dizabilități care îndeplinesc cumulativ condiții determinate de starea socială, medicală și familială și pentru care centrul furnizează servicii sociale menite să contribuie la dezvoltarea potențialului personal. Criteriile de admitere în centru erau următoarele: persoana deține certificat de încadrare în grad de handicap psihic sau mintal valabil; persoana este pusă sub interdicție judecătorească și necesită supraveghere, îndrumare și acompaniere în realizarea activităților zilnice și respectarea drepturilor: nu are susținători legali sau aceștia nu pot să-i asigure protecția și îngrijirea din cauza stării de sănătate sau situației economice și a sarcinilor de familie; persoana are domiciliul sau reședința pe raza administrativ – teritorială a județului Ilfov.

La data vizitei, în centru erau 90 de beneficiari (40 femei și 50 bărbați), cu vârste cuprinse între 32 și 80 de ani, încadrați în grad de handicap grav (65 beneficiari), accentuat (23 beneficiari) și mediu (1 beneficiar); un singur beneficiar nu deținea certificat de încadrare în grad de handicap, fiind întreprinse demersuri pentru transferul acestuia la un centru de îngrijire și asistență. Principalul diagnostic era schizofrenie paranoidă (50 beneficiari), alte diagnostice fiind: schizofrenie, tulburare organică de personalitate, oligofrenie, retard mental etc.

Cea mai veche admitere era din anul 1987, iar cea mai recentă, din anul 2022.

Majoritatea beneficiarilor (82 beneficiari) erau puși sub interdicție și aveau reprezentant legal (membri de familie). Erau și beneficiari puși sub interdicție care nu aveau desemnat tutore, motivul fiind, în principal, decesul tutorelui, fără a mai fi efectuate demersuri pentru înlocuirea acestuia. Conform declarațiilor șefului de centru, erau în curs de verificare dosare de punere sub interdicție a unor beneficiari, din oficiu, de către instanțele de judecată, în baza Legii nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative.

Toți beneficiarii CABR aveau domiciliul în județul Ilfov și municipiul București, sectoarele 1-5. **O situație considerată îngrijorătoare de către echipa MNP, care poate fi asimilată relor tratamente, este cea a unora dintre foștii beneficiari ai centrului, transferați în alte centre, întrucât nu erau rezidenți ai județului Ilfov (inclusiv beneficiarii din municipiul București urmau să fie transferați – „Cine nu e din Ilfov, pleacă”). Personalul CABR a menționat echipei situațiile dramatice create de aceste transferuri, fiind separați/separate prieteni de-o viață/cupluri/familii, care au dus la depresii și chiar la deces (în cazul unei beneficiare mutate în alt centru).**

Echipa MNP subliniază faptul că fiecare demers efectuat în cadrul procesului de restructurare al centrelor rezidențiale, trebuie să aibă în vedere, în primul rând, interesul beneficiarului. La fiecare activitate/acțiune, atât la nivel macro (modificare legislativă/strategii/politici), dar și micro (privind fiecare beneficiar în parte) trebuie evaluat impactul real asupra beneficiarului – destinatarul final.

În perioada 1 ianuarie 2022 – data vizitei, ieșirile din centru au fost majoritatea prin transfer la un alt centru (beneficiari cu domiciliu în sectoarele 1, 3, 5 și 6 municipiul București) și prin deces.

► **prevenirea relor tratamente**

Pe parcursul activității de monitorizare, reprezentanții MNP au verificat o serie de aspecte care pot constitui factori de risc pentru tortură sau tratamente crude, inumane sau degradante aplicate beneficiarilor.

Informarea beneficiarilor cu privire la drepturi și procedura plângerilor

Conform declarațiilor reprezentanților centrului, beneficiarii erau informați cu privire la drepturi, periodic (la 3-6 luni), de către psihologul centrului, într-un limbaj accesibil acestora. În Registrul de evidență privind informarea beneficiarilor cu privire la stilul de viață sănătos și drepturilor fundamentale ale acestora nu era, însă, nicio consemnare.

Printre procedurile comunicate de conducerea centrului la solicitarea echipei MNP, **nu s-a regăsit o procedură privind plângerile/sesizările. De asemenea, în centru nu era întocmit un registru în acest sens. Exista o cutie pentru sugestii și reclamații, pe un hol de la parterul centrului, care era situată însă mult prea sus pentru a fi accesibilă tuturor beneficiarilor centrului (o parte se deplasa în fotoliu rulant).**

Pe parcursul vizitei, beneficiarii au menționat echipei MNP că nu au fost abuzați de către personal; nu au fost relatate incidente neplăcute sau atitudini necorespunzătoare ale personalului, atitudinea personalului față de beneficiari fiind prietenoasă.

Resursele de personal și pregătirea profesională continuă a acestora

Conform Regulamentului de Organizare și Funcționare ale centrului, în statul de funcții al serviciului social era prevăzut un număr de 112 posturi, din care: 1 post șef centru; 96 posturi personal de specialitate, de îngrijire și asistență (1 post medic psihiatru, 3 posturi medic de medicină generală, 19 posturi asistent medical generalist, 1 post asistent farmacie, 1 post asistent medical igienă și sănătate publică, 1 post asistent social, 1 post interpret mimico-gestual, 1 post lucrător social, 1 post psiholog, 1 post kinetoterapeut, 55 posturi infirmier, 1 post inspector de specialitate și 10 posturi îngrijitor); 15 posturi personal cu funcții administrative, gospodărire, întreținere-reparații, deservire. Personalul de îngrijire și asistență (asistenți medicali, infirmieri) lucra în ture 12/24 și 12/48.

Conform declarațiilor șefului de centru, nu existau posturi vacante și personalul a participat la instruire privind Ordinul nr. 82/2019. Nu au fost comunicate însă, către MNP, documente doveditoare în acest sens.

Alte aspecte

În CABR se aplica conțenția mecanică a beneficiarilor, numai la recomandarea medicului psihiatru. Nu se aplica izolarea, ultima măsură de acest fel fiind aplicată în anul 2018. Toate măsurile de conțenționare se consemnau într-un registru special, în care erau menționate (și completate) majoritatea informațiilor prevăzute de Norma de aplicare a Legii nr. 487/2002 a

sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată (nu existau rubricile: numele membrilor personalului care a participat la aplicarea măsurii și prezența oricărei leziuni fizice suferite de pacient sau personalul medical în legătură cu aplicarea măsurii). În centru nu era întocmită o procedură privind conțenționarea. Conțenția se aplica foarte rar, pe perioade scurte de timp, în cursul anului 2022 fiind aplicată în cazul unei paciente, pentru hetero și autoagresivitate, pentru 15 min/30 min./1 oră.

Echipa MNP apreciază că aplicarea conțenției într-un CAbR nu este acoperită de prevederile legale actuale, chiar dacă se face la recomandarea medicului psihiatru, având în vedere că Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice,, republicată se aplică și în cazul persoanelor admise în centre de recuperare și reabilitare, iar Ordinul nr. 82/2019 privind aprobarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități nu mai prevede, printre serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități, centrele de recuperare și reabilitare (prevăzute în ordinul anterior – Ordinul nr. 67/2015).

Având în vedere că o parte dintre actualele CAbR sunt, de fapt, foste CRRN, se impune o clarificare, în Legea nr. 487/2002, republicată, a serviciilor unde se pot aplica măsurile restrictive ale libertății de mișcare; dacă aceste măsuri pot fi aplicate în centre rezidențiale care găzduiesc persoane cu tulburări psihice cu risc crescut de hetero și autoagresiune.

În consecință, raportat la legislația actuală, trebuie evitată recurgerea la această măsură în CAbR (în centru era întocmit un Protocol intern pentru gestionarea situațiilor de agresivitate/agitație a beneficiarilor, care prevedea conțenția mecanică și chimică); accentul trebuie pus pe prevenirea unor astfel de situații (în acest sens este esențială pregătirea personalului cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități psihice și abordarea acestora). În situațiile de hetero și autoagresiune, atunci când este depășită competența personalului CAbR, trebuie avută în vedere evaluarea pacientului la spital/secție de psihiatrie, pentru a se stabili conduita de urmat.

► asistența socială

Admiterea în cadrul centrului se realiza în baza hotărârii de instituționalizare emisă de către Comisia de Expertiză Persoane Adulte cu Handicap (CEPAH) din cadrul DGASPC Ilfov (în cazul majorității beneficiarilor, fiind și beneficiari cu domiciliul în municipiul București), atunci când

erau îndeplinite următoarele criterii de eligibilitate: persoana are domiciliul sau reședința în județul Ilfov; este încadrată într-un grad de handicap; este caz de marginalizare socială semnalat de către Serviciile de asistență socială din cadrul primăriilor din județul Ilfov sau de către asistenți sociali din cadrul spitalelor; există locuri disponibile în centru, cu excepția situațiilor urgente; nu are familie sau nu se află în întreținerea unei sau unor persoane obligate la aceasta, potrivit dispozițiilor legale în vigoare; nu are locuință și nici posibilitatea de a-și asigura condițiile de locuit pe baza resurselor proprii; nu realizează venituri proprii sau acestea nu sunt suficiente pentru asigurarea îngrijirii necesare; nu se poate gospodări singură sau necesită îngrijire specializată care poate fi asigurată de personalul centrului; se află în imposibilitatea de a-și asigura nevoile socio-medicale, din cauza bolii ori stării fizice sau psihice; necesită îngrijire medicală permanentă, care nu poate fi asigurată la domiciliu sau în cadrul altor servicii din comunitate, și poate fi asigurată în centru.

Hotărârea de admitere și planul de recuperare a persoanei se comunicau beneficiarului și CABR Bălăceanca. Beneficiarii centrului au fost admiși, majoritatea, în baza hotărârilor DGASPC Ilfov, fiind și beneficiari admiși în baza hotărârii Consiliului Județean Ilfov, DGASPC Călărași și ISTPH București.

Din verificarea, aleatorie, a dosarelor beneficiarilor, s-a constatat că **în cazul unor beneficiari, cazuri sociale, nu existau la dosar hotărârile de admitere în CABR Bălăceanca. De asemenea, nu în toate dosarele s-au regăsit contractele de furnizare a serviciilor, iar majoritatea beneficiarilor nu aveau depuse la dosar cererile de admitere semnate de echipa multidisciplinară; monitorizările anumitor beneficiari nu au fost realizate la 6 luni și pe documente nu au fost regăsite parafele aferente specialiștilor echipei multidisciplinare cărora le-au fost referite cazurile; nu a fost regăsit nici planul individualizat de asistență abilitare și reabilitare. Din dosarele de servicii ale beneficiarilor, lipseau planurile de diversificare a activităților de socializare și petrecere a timpului liber, care sunt esențiale dezvoltării psihice a beneficiarului.**

În CABR erau întocmite următoarele registre: Registrul de internări, Registrul internări în alte spitale, registrul de evidență privind informarea beneficiarilor cu privire la asistența medicală acordată, Registrul de evidență a cazurilor de abuz, neglijență sau discriminare, Registrul de evidență privind informarea beneficiarilor cu privire la stilul de viață sănătos și drepturile fundamentale ale acestora, Registrul de vizite, Registrul de evidență al evenimentelor deosebite, Registrul de conțenționare. **Majoritatea nu conțineau consemnări și nu erau actualizate, pentru a fi în concordanță cu prevederile Ordinului ministrului muncii și justiției sociale nr.**

82/2019 privind aprobarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități.

3. Recomandări

Fată de cele expuse, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr.35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

I. Conducerii Direcției Generale de Asistența Socială și Protecția Ilfov și conducerii Centrului de Abilitare și Reabilitare pentru Persoane Adulte cu Dizabilități Bălăceanca să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. respectarea prevederilor art. 40 alin. (1) din Legea nr. 35/1997, republicată: «instituțiile vizitate sunt obligate să pună la dispoziția reprezentanților echipei de vizitare, înainte, în timpul sau după efectuarea vizitei, orice documente sau informații care se află la dispoziția lor sau pe care le pot procura, solicitate de aceștia în scopul îndeplinirii atribuțiilor legale»;
2. obținerea licențierii CAbR Bălăceanca, prin respectarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități (Ordinul ministrului muncii și justiției sociale nr. 82/2019);
3. reabilitarea CAbR Bălăceanca și dotarea corespunzătoare a acestuia, în conformitate cu Ordinul ministrului muncii și justiției sociale nr. 82/2019; accesibilizarea spațiului pentru persoanele cu dizabilități locomotorii;
4. verificarea și completarea dosarelor tuturor beneficiarilor, astfel încât acestea să conțină toate documentele necesare (cerere admitere, hotărârea admitere, contract de servicii sociale etc.), și completarea lor în mod corespunzător;

5. evaluarea impactului real asupra beneficiarului când se are în vedere transferul acestuia în alt centru și implicarea acestuia în orice demers care îl privește;
6. verificarea situației juridice a beneficiarilor puși sub interdicție și întreprinderea demersurilor necesare pentru numirea unui tutore (în cazul beneficiarilor fără tutore, dacă situația acestuia, în contextul Legii nr. 140/2022, o mai impune)
7. evitarea recurgerii la măsura conțenționării și întocmirea unei proceduri de urmat în cazurile de hetero și autoagresivitate ale beneficiarilor, fiind pus accentul pe prevenirea unor astfel de situații; atunci când este depășită competența personalului CAbR, trebuie avută în vedere evaluarea pacientului la spital/secție de psihiatrie;
8. instruirea personalului cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități psihice, abordarea acestora, precum și gestionarea situațiilor de hetero și autoagresivitate.

DGASPC Ilfov și CAbR Bălăceanca vor informa instituția Avocatul Poporului cu privire la demersurile întreprinse și termenele de implementare a recomandărilor.

II. Conducerii Centrului de Abilitare și Reabilitare pentru Persoane Adulte cu Dizabilități Bălăceanca să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. întocmirea unei proceduri și a unui registru pentru sesizări/reclamații și amplasarea cutiei pentru sesizări/reclamații la un loc accesibil tuturor beneficiarilor;
2. actualizarea registrelor pentru a fi în concordanță cu prevederile Ordinului ministrului muncii și justiției sociale nr. 82/2019 privind aprobarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități;
3. monitorizarea beneficiarilor să fie efectuată la 6 luni sau ori de câte ori intervine o schimbare în procesul

de evaluare;

4. realizarea planului de asistență abilitare și reabilitare;
5. întocmirea planului de diversificare a activităților de socializare și de petrecere a timpului liber;
6. respectarea dreptului la intimitate și la viață privată a beneficiarilor (dotarea dușurilor cu perdele; în cazul sistemului de supraveghere video, trebuie avut în vedere că aceasta poate fi justificată doar în condiții excepționale pentru protejarea vieții, integrității fizice sau sănătății persoanelor vizate, situație în care utilizarea sa trebuie să fie cântărită în fiecare caz în parte și aplicată numai dacă este strict necesară);
7. la repartizarea pe camere a beneficiarilor trebuie să se țină seama de criteriul sex;
8. utilizarea tuturor spațiilor destinate socializării/recreerii beneficiarilor (în condiții de siguranță și fiind asigurat accesul luminii naturale).

